

המציאות העגומה של הגנת הפרטיות

עוד זווית לתפקידו הציבורי של עורך הדין - הפעם, טפסי הרישום של תלמידים לבתי ספר מכילים מידע שאינו חיוני ללימודיהם. גם אם רוצים לעשות סקר על מנת להרכיב את הפרופיל של הכיתה - שימרו על שקיפות וספרו להורים לאיזה צורך משמש השאלון שהם מתבקשים למלא

בשנת 1981 חוקקה כנסת ישראל את חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981, שמטרתו למנוע פגיעה בפרטיות האזרח. בשנת 1992, העלתה המדינה את רף ההגנה לרף חוקתי, עת חוקקה את חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו שבסעיף 7 (א') שלו קבעה כי: "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו". אך דווקא אותה מדינה, שלכאורה מנסה להגן על פרטיות אזרחיה, דורסת ברגל גסה ולמטרות לא ראויות את החוק. וראו הדוגמא שלפניכם.

מי אתה ומאין הוריך?

לפני תקופה קצרה, נדרשתי לרשום את בני לחטיבת הביניים. טופס הרישום לחטיבה, שהונפק על ידי משרד החינוך, הכיל שאלון שללא ספק פוגע בפרטיותו של האדם. יתרה מכך, השאלות שעליהן המבקש להירשם לחטיבה מתבקש להשיב בטופס, יכולות להטיל סטיגמה מיותרת על התלמיד על לא עוול בכפו.

במה הדברים אמורים?

בטופס, המהווה תנאי סף לרישום בבית הספר הממלכתי של משרד החינוך, נדרשים ההורים למלא שדות כגון: ארץ לידה של הילד, וכמובן ארץ לידת הוריו, מספר שנות הלימוד של הורי הילד, מקצועות הורי הילד, מספר האחים, בתי הספר בו האחים למדו, מספר הנפשות בבית, כתובות דוא"ל של ההורים, פרטים נוספים על האחים של הילד הנרשם ועוד מיני פרטים שאינם רלוונטיים כלל ללימודם בחטיבה או לילד הנרשם.

אין ספק כי הפרטים החודרניים הללו לא נועדו למטרת הרישום, שלשמה נתבקשו הילד והוריו למלא את הטופס. ברור שהם נועדו למטרות נסתרות, כגון איסוף וניתוח מידע מבלי שהנרשם מודע לכך ולכאורה, גם בניגוד לחוק.

בפנייתי למנכ"ל משרד החינוך, הצפתי בפניה את הנושא. לצערי, חלף חודש מאז פנייתי ועד לכתובת שורות אלו - והיא לא מצאה לנכון להשיב.

זכות האזרח לקבלת תשובות

ככל הנראה, בלית ברירה, תוגש עתירה מתאימה שתחייב את משרד החינוך להשיב מה מטרות השאלות הפוגעניות הללו.

בישיחות עם גורמים בכירים במשרד החינוך, הובהר לי

כי על פי נתוני ההורים (השכלתם, עיסוקם, מספר הנפשות בבית וכו') נבנה מדד פנימי שעל פיו מתקצבים את בתי הספר. דהיינו, אם סברתם שתקצוב בתי ספר נעשה על פי צרכי התלמידים הנרשמים אליו, טעיתם. תקצוב בתי הספר נעשה, כעולה מכך, על בסיס הנתונים הנאספים בטפסים, קרי, השכלתם והכנסתם של ההורים. תקצוב כזה, לפיכך, הוא דבר המנציח למעשה פערים, אינו ראוי ובוודאי אינו ראוי להיעשות ללא גילוי נאות ומלא של מטרת השאלות.

על פי אותם גורמים בכירים, עימם ניסיתי לברר את העניין, חלק מהשאלות הפוגעניות, בחלק מהישובים (הטופס משתנה מיישוב ליישוב) הינו שדות רשות, כלומר שאין חובה למלאן. אך גם בכך שהן אינן שדות חובה יש טעם רע, היות ואדם הבא לרשום את ילדיו ומקבל טופס ובו שדות למילוי - ממלא בתום לב את כל השדות שהטופס דורש למלא, מתוך הנחה שכל השדות הינם חובה.

הנוהל מול האזרח נדרש לשקיפות ולישירות

ככל שמשרד החינוך רוצה לקבל מידע על הורי הנרשמים, שיפנה אליהם בנפרד ויבהיר כי השאלון הינו, למעשה, סקר לצורך תיקצוב בית הספר, ובנוסף יבהיר כי ההורים יכולים לבחור אם להשתתף בסקר שכזה או לסרב לעשות כן.

כיוון שבתוך עמי אני חי, ברור לי שתופעת לוואי נוספת של טפסי רישום אלו היא שבחלק לא קטן מהמקרים הטפסים עם המידע מגיעים למנהל בית הספר ודרכו למחנך הכיתה, וזה, מקבע דעה קדומה על התלמיד, עוד בטרם פגש אותו וזאת, כמובן, על בסיס נתוני רוחב של הוריו, שמילאו אותם בתום לב.

ומכאן, לתפקיד הציבורי שלנו - כעורכי דין, תפקידנו לא רק לנהל תיקים עבור לקוחות ולקבל בגינם שכר טרחה, אלא גם לזהות עוולות חברתיות ולהילחם בהן בכלים המשפטיים, שהם, מסתבר, עדיין הכלים האפקטיביים ביותר לשינוי חברתי.

עו"ד שימי קדוש

